

GUERAU DE LIOST:
SANT MARÇAL
I VILADRAU

AGUSTÍ VULART

L'eix central d'aquesta narració és el gran polític, escriptor i poeta Jaume Bofill i Mates, *Guerau de Liost* (1878-1933), que va passar llargues temporades a Viladrau i és autor, entre altres, de la magnífica obra *La muntanya d'ametistes*.

Guerau de Liost és el nexa entre algunes fonts, en les quals figuren esteles on hi ha escrits uns admirables versos que ell els va dedicar. Aquestes fonts són:

- la font Bona de Sant Marçal;
- la font de l'Oreneta a Viladrau,
- i la font de les Paitides a Viladrau.

Sant Marçal i Viladrau són dos meravellosos indrets del Montseny als quals la natura ha regalat impressionants paisatges al llarg de l'any.

De fonts, segons expliquen Martí Boada i López Cortijo, al Montseny n'hi ha més de 600. Quant a aigües subterrànies, hi ha nombroses vies conductores de grans quantitats d'aigua, que constitueixen la base de moltes empreses embotelladores. Sobre aquest punt, vegeu la comunicació sobre "Metodologia integrada per a la interpretació de les variacions del règim d'aportacions de les rieres de sistema hidrològic del Montseny - Guillerries".

Del monestir de Sant Marçal, fundat vers el 1050, se'n dona ampla notícia al número 4 de *Monografies del Montseny*, del 1989. Sortint de l'ermita de Sant Marçal en direcció a l'inici del camí que travessa la vall entre les Agudes i el Matagalls es troba la font Bona de Sant Marçal, origen del riu Tordera. A seu costat hi ha l'estela amb el poema de Guerau de Liost que diu:

Déu te guard, vianant. Que t'imposi el Montseny
una mica d'amor i una mica de seny.
Ací tens un pedrís clapissat de falzia.
Ací tens una font que parlar-te podria.
La virtut del Montseny és aquest rajolí
que d'avets i de faigs la fullaca esbandí.
La virtut del Montseny es congria a l'altura.
Per ço té aquesta font una ullada tan pura
i la seva canal dóna l'eco planyent
de la fusta del bosc torturada pel vent.

*La font Bona a
Sant Marçal*

Tornant a l'ermita, cal recordar que durant molts anys l'espai del monestir va ser utilitzat com a hostatgeria, tal com recull una guia publicada l'any 1898 sobre excursions que poden fer-se des de l'ermita: "En la hospedería de la ermita s'hi troba tot lo mes corrent per menjar, com ous, pollastres, cunills, tocino, etc., etc., á preus módichs. S'hi troba també hospedatge per poguerhi passar una ó mes nits al preu de deu, vuyt, sis y quatre rals per nit segons lo pis, si es primer ó segon y segons lo número de personas, puig que per cada llit gran allavoras se pagan sis rals y quatre par cada llit de monja que's pari en aquell quarto en lo primer pis, y quatre y tres respectivament si es en lo segon".

Així mateix, cap a l'any 1920 Joaquim Xicart i Barceló, en el seu llibre titulat *Records i Pinzellades. Anècdotes d'un excursionista* (1983), fa menció a "En Nasí de Sant Marçal" i diu: "Estic segur que tot excursionista, avui vell, ha conegut en Nasí de Sant Marçal (Montseny). Menut de cos, vestit senzillament, sempre amb gorra i una cara de tipus tibetà. Era un personatge incansable. Estava en tot i per tot. Quan hi havien dos dies de festa, el Montseny, donada la seva proximitat a Barcelona, era una de les muntanyes preferides, i el dormir a Sant Marçal era gairebé obligat. A diferència de Santa Fe, que tenia un caire senyorial, Sant Marçal era profundament popular, de pagès, hi cabia tothom. Les poques cambres eren plenes fàcilment, en canvi la pallissa era esgotable; a darrera hora, quant ja tots anaven 'a joc' encara arribava una colla i l'impertorbable Nasí, tot somrient solucionava el problema. De Barcelona a Balenyà, de Balenyà a Viladrau, de Viladrau a Sant Marçal... Pujant el diumenge podíeu estar segur de trobar pel camí a en Nasí amb el seu carret, feia cap el Santuari, queixant-se del camí dolent, sobre tot al passar el torrent abans de la pendent final que porta santuari".

En aquesta hostatgeria, el 9 de juny de 1935, la Penya Soler de Sant Martí de Barcelona va inaugurar la Biblioteca Pública Bofill i Mates. En Francesc Sitjar li va dedicar un emotiu elogi, del qual cito els fragments següents:

En Bofill i Mates, que fou un home admirable, un lleial amic, un sembrador de bondat, és un poeta de rares qualitats, és un poeta de la més pura nissaga, un poeta fort, rigorós, d'una expressió lírica que no desborda mai, ni consent cap vana pèrdua. [...]

Una cosa magnífica en l'obra d'en Bofill, són els paisatges. Paisatges, fragments de paisatges, tocoms isolats de la natura, cels i camins, aigües i prades, el bosc, l'arbre en si, l'herba diversa, el vent tornadís, els núvols multiformes, tot, en l'obra d'en Bofill, és com una mena d'exemple vivent, que alliçona cor i pensament per a la contemplació de la natura.

En Josep Carner va fer-li una poesia titulada "El Retrat de l'Amic". Per últim, J.M. López-Picó acaba dient: "Bofill i Mates: l'home havia sabut fer de la sàtira una gramàtica i de la glòria un bon govern".

Deixem Sant Marçal i arribem a Viladrau. El seu municipi, antiga dependència del castell de Taradell, ocupa tot el vessant nord del Matagalls, on s'originen la riera Major i la riera de Sant Segimon, el seu afluent. La vegetació és esplèndida, amb boscos de roures, alzines, grèvols, castanyers, faigs i avets. El poble s'alça a 821 metres i el seu centre és la plaça Major, de forma triangular, i a prop d'ella l'església parroquial de Sant Martí, documentada l'any 898. Antoni M. Claret en fou vicari el 1840.

Estela de l'escultor Rebull a la font de l'Oreneta de Viladrau

A principis del segle passat, Viladrau es va convertir en un lloc d'estiueig. Concretament al mas Rosquelles, la casa de Jaume Bofill i Mates, es reunien els més destacats poetes noucentistes, entre ells Josep Carner, Carles Riba, Jaume Bofill i Ferro, Pompeu Fabra i Marià Manent. Molt a prop del mas es troba la font de l'Oreneta, arranjada el 1936 en memòria de Guerau de Liost. Va ser Marià Manent que va suggerir dedicar-la al poeta, poc després del seu traspàs. Després de posar-se en contacte amb el conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Ventura Gassol, es va decidir portar a terme la proposta. Va ser el 23 de maig de 1936 que es va fer la festa, amb l'assistència de polítics i amics del poeta. Per recordar aquest acte es va posar una estela amb el vers de Guerau de Liost que diu:

Voldria ser enterrat el peu
 d'aquesta font que endegà el pare.
 Té campanetes arreu,
 d'aquelles que plaïen a la mare.
 Un aire ben senzill
 hi porta els sorolls de la vila
 i neteja de brossa l'espill
 d'aquesta font tranquil·la.
 Sovint amb el germà
 hi fèiem un atur, suats de la cacera.
 En el seu bassol clar
 es mirava el llebrer, vanitós que era.
 El berenar posava la muller
 a la taula que fa aquesta roca.
 L'ombreja un castanyer:
 damunt la seva casolana soca
 un díptic em plauria del meu Josep Carner.
 La gent ara en diu
 la "Font de l'Oreneta".
 Vora la teva font, fes, oreneta, niu:
 Faràs, demà, companyia al poeta.

*La font de l'Oreneta en
 un boix de Josep Obiols*

Sobre la font hi ha una segona estela en la qual figura el relleu de Joan Rebull on es pot veure, a la dreta, Guerau de Liost amb l'escopeta a la mà dreta i un mocador a l'esquerra. A l'esquerra d'ell hi ha el seu germà, amb el cos sobre la cama esquerra flexionada, en posició de descans i amb un got a la mà esquerra. Al davant dels dos i sortint entre les cames d'en Bofill, un gos, i al seu costat, a terra, el sarró i dues peces caçades: dues llebres. Al peu de l'estela figura el díptic de Josep Carner, complint el desig expressat pel poeta:

Filla del cel, jo só la Font de l'Oreneta,
em descobrí l'ocell i em coronà un poeta.

L'enjardinament de la font va ser dissenyat pel mestre de jardins Joan Mirambell. L'homenatge va ser recollit als diaris *La Veu de Catalunya* i *La Humanitat*, que es van fer ressò dels parlaments de Carles Riba, en nom dels Amics de la Poesia, seguit del fill del poeta, Jaume Bofill, i del conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Ventura Gassol. Aquest darrer va dir que se sentia molt satisfet de veure que en aquell acte, passant per damunt de tota tendència política, hi havia representants de tot el que és Catalunya, indicant que esperava altres actes del mateix estil que serien símbols eterns de les nostres llegendes i dels nostres valors espirituals i morals.

Guerau de Liost va dedicar també un magnífic poema a la font de les Paitides, molt apreciada per les seves propietats i visitada per gent de tot arreu. A l'estela del damunt es pot llegir el vers que el poeta li va dedicar:

Entre les feixes esgraonades
cad'una d'elles com un retall,
brollen tes aigües mai estriades
com ansa llisa de pur cristall.

*La font de les Paitides
a Viladrau*

